

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIX. - Štev. 9

T R S T - 11. novembra 1977 150 lir

Tovarišice, tovariši!
Čimprej obnovite
izkaznico KPI za 1978.
Simpatizerji,
vstopite v KPI!

Stališče komunistov do šolskih volitev v boju za samostojnost našega šolstva

Prejšnje dni sta se na skupnem zasedanju sestala šolska odbora iz Trsta in Gorice, ki sta (po dvetedenski kampanji SSS in SKGZ preko javnih občil) razpravljala o tem, ali je možno doseči skupno stališče o zadržanju Slovencev do volitev v šolske zborne organe.

Glede obrambe samostojnosti slovenske šole in strateškega cilja, da se ta samostojnost v prvi fazi uresniči preko samostojnega slovenskega šolskega okraja smo si bili vsi istega mnenja. Cilj nam je skupen že dolgo vrsto let.

Razhajali pa smo se glede taktične podrobnosti in sicer predloga o bojkotu volitev okrajnih in pokrajinskih šolskih svetov. Pri tem so predstavniki KPI menili, da je vzdrževanje od volitev le "zadnje sredstvo", ki se ga lahko poslužimo, če pred tem nismo prejeli ustreznih jamstev, da bodo uresničene norme za samostojnost slovenskega šolstva. Te norme so lahko samo rezultat sporazumevanja in enotnega pritiska na zakonodajne organe in stranke, ki v njih delujejo, kar je že ustaljena praksa, posebno še od sprejema skupne slovenske delegacije pri predsedniku vlade Andreottiju.

Zamuda, s katero vlada izpolnjuje svoje obveze, je splošna značilnost sedanjega političnega trenutka. Vse napredne sile zato izvajajo nanjo pritisk in

tudi dosegajo konkretne rezultate. Tako bo tudi za naša vprašanja. In vendar se je tokrat prvič zgodilo, da je med nekaterimi silami nastalo čudno vzdušje splošnega nezaupanja do demokratičnih političnih sil, ki ga spremlja sumničenje o resničnih namenih naše partije. Verjetno sta prav to nezaupanje in (po našem mnenju) neupravičeno sumničenje bila

temeljna razloga za to, da na šolskih odborih ni bilo mogoče doseči skupnega stališča, čeprav bi mu bili še tako blizu.

Komunisti mislimo, da nesporazum o taktični podrobnosti nikakor ne sme ošibiti teženj k čimvečji enotnosti med Slovenci, čeprav nas morajo dogodki v

(Nadaljevanje na 8. strani)

Skupna izjava šolskih odborov

Enotni šolski odbor iz Gorice in Trsta je objavil naslednjo skupno izjavo:

Goriški in tržaški šolski odbor sta se sestala v soboto, 5. in v ponedeljek, 7. novembra 1977, da bi razpravljala o zadržanju slovenskih volivcev (staršev, dijakov, učnega in neučnega osebja) na bližnjih volitvah v šolske organe. Povod za skupni sestanek je bilo dejstvo, da je ministrstvo za javno vzgojo odobrilo predlog deželnega odbora Furlanije — Julijske krajine o razdelitvi na šolske okraje ne da bi upoštevalo zahteve slovenskih organizacij, KPI, PSI, Slovenske skupnosti, že izvoljenih slovenskih šolskih organov, slovenskih občin, kraške gorske skupnosti in tržaške pokrajine po ustanovitvi sloven-

skega šolskega okraja, ki bi združeval slovenske šole vseh vrst, vseh stopenj in vseh krajev kot prvi korak k popolni avtonomiji.

Na skupnih sestankih so bili prisotni tržaški in goriški zastopniki KPI, PSI, Slovenske skupnosti, Sindikata slovenske šole, Slovenske kulturno — gospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, Slovenske prosvetne zveze, Slovenske prosvete in Zveze slovenske katoliške prosvete. V razpravi je prišla do izraza želja po skupnem stališču, ki naj bi omogočilo enoten nastop za uresničenje avtonomije slovenske šole, ki so jo z odobreno porazdelitvijo na šolske okraje

(Nadaljevanje na 8. strani)

Oktobrska revolucija — to je bilo "deset dni, ki so pretresli svet". Z njo se je začela splošna kriza kapitalističnega družbenega sistema. Oznanila je novo razdobje v zgodovini človeštva.

Ob 60-letnici oktobrske revolucije

Po neizhojeni poti

Minilo je šestdeset let od tistega dne, ko so petrograjski delavci in mornarji baltiškega ladjevja napadli Zimski dvorec, strmoglavili meščansko vladno Kerenskega in predali kongresu sovjetov delavskih in vojaških predstavnikov vso oblast, ta pa je izdal svoje prve dokumente o miru, o pravicah delovnega ljudstva in o pravici narodov do samoodločbe.

Od tistega trenutka dalje je sen socializma postajal stvarnost. Znanstvene analize Karla Marska in Friedricha Engelsa, upanje milijonov delavcev v tovarnah in na frontah svetovne vojne, želje zatiranih narodov v kolonijah in meščanskih imperijih so končno našle tla, na katerih naj bi zrastle prvi socialistični družbeni red.

So bila tla prava? Mar niso bili pogoji za tako zapleteno in težavno delo preskrbnimi in pretesni? O tem se zanje čase razvija široka debata. Gotovo je, da oktobrska revolucija ni kaprica zgodovine, pač pa plod sklopa okoliščin in zavestnega spoznanja ruskih boljševikov, da lahko njen plamen sproži sredi divjega konflikta evropskih narodov celinsko revolucijo. Lenin je bil prepričan, da bo zmaga oktobrske revolucije le uvod v evropsko revolucijo in da bo torej socializem, ki ga bodo gradili evropski delavci sad različnih izkušenj.

Kljub vstajam na Madžarskem in v Nemčiji se ta zamisel ni uresničila, krvava državljanska vojna in poseg imperia-lističnih sil pa sta prisilila ruske boljševike, da so morali pristopiti k izgradnji socialističnega reda samo v lastni državi.

Ob 60-letnici oktobrske revolucije lahko opravimo tudi obračun uspehov in neuspehov, kritično preverimo dosežke in protislovja sovjetske družbe. To lahko opravimo tudi zato, ker je upravičenost

Lenin je bil prepričan, da bo zmaga oktobrske revolucije le uvod v evropsko revolucijo in da bo torej socializem, ki ga bodo gradili evropski delavci sad različnih izkušenj.

oktobrske revolucije zgodovinsko splošno sprejeta in so njeni mednarodni vplivi (saj je dejansko spremenila ureditev življenja na našem planetu) prav tako splošno priznani in vidni. Če kritično ocenjujemo izkušnje in nepremočrtni razvoj te revolucije, s tem še ne rušimo njenega ugleda. Nasprotno, poveljevanje in slepo besedičenje, ki ga lahko tudi kratka časopisna vest postavi na glavo, so gotovo nevarnejši, kajti dobrohotne laži in pretiravanja rušijo v milijonih utvare in vzbujajo srd, ki ga je težko pomiriti.

In vendar ni prav, da merimo dogajanje v Sovjetski zvezi po revoluciji z merili, ki so nam na razpolago danes. Govoriti,

naprimer, o nujnosti večje svobode, pluralizma in demokracije v ZSSR verjetno ne pomeni razglabljanje o možnosti oblikovanja večstrankarskega sistema, pač pa dosledno izvajanje izvirne zamisli neposredne demokracije, ki so jo (do reforme tridesetih let) predstavljali "sovjeti", širjenje avtonomije nacionalnih republik, krajevnih oblasti, upoštevanje možnosti različnih in različnih družbene ureditve v okviru večnacionalne skupnosti SZ.

Razprava o teh vprašanih spada v okvir internacionalistične dolžnosti, ki jo čutimo tudi do sovjetskih tovarišev, za katere smo prepričani, da bodo prej ali slaj premestili zastoj ustvarjalnosti in strah pred novim, ki sta verjetno najhujši trajni posledici stalinizma.

Ob šestdesetletnici revolucije bi si namreč pričakovali tudi resnega soočenja s preteklostjo in tolikokrat zamolčanimi zgodovinskimi dejstvi. Praznina, ki zeve ob Leninu in po njem v sovjetskem zgodovinskepisu, kaže na psihološke in politične "tabuje", ki jih pripadniki najmlajših rodov ne morejo razumeti. In vendar bi treznejša presoja teh šestih desetletij zgodovine dala objektivnejšo sliko, brez črno-belih predstav, brez katastrofizma določene publicistike in brez triumfalizma uradnih verzij. Ta slika, z vso protislovnostjo in tragičnostjo, ki sta ji značilna, nam je znatno ljubša, človeško bližja, kot olegrafске predstave, katerim smo bili obredno navajeni tudi pri nas.

Kot primer bi navedel boljševika Antonova Ovsejenka, poveljnika odreda, ki je zasedel Zimski dvorec in aretirал ministre začasne meščanske vlade. Ko so tega starega revolucionarja sredi tridesetih let odpeljali na morišče in ga na Stalinov ukaz ustrelili, je svojim sojetnikom priporočal: "Povejte vsem, da sem in ostam boljševik". Te preproste in vendar globoko tragične človeške resnice so še vedno nepoznane sovjetski javnosti, kakor "tajno poročilo o kultu osebnosti", ki ga je pred 20. kongresom KP SZ prebral Nikita Hruščev.

Kljub vsemu temu pa je oktobrska revolucija s sporočili, ki jih je poslala v svet pomenila zgodovinski mejnik v človeški zgodovini. Teh mejnikov bo še in še in vendar ni mogoče zanikati, kljub omejenim protislovjem, tudi tragičnim za-blodam in degeneracijam, da so praktične posledice revolucije, obstoj in dejavnost ZSSR omogočili ljudstvom našega planeta, da so v ugodnejših pogojih izbojevala osvoboditev izpod kolonialnega jarma, boj proti razizmu, za enakopravnost narodov, delavskemu razredu pa moralno oporo v najtežjih obdobjih fašizma in zatiranja.

Zato bi morda kazalo, pred sodiščem zgodovine, ponoviti za praktične rezultate v razvoju Sovjetske zveze besede, ki jih je eden izmed protagonistov oktobrske revolucije, morda najrazumejši izmed boljševikov, Nikolaj Ivanovič Buharin napisal zase v svojem zadnjem pismu pred ustrelitvijo: "Če sem večkrat zgrešil v metodi izgradnje socializma, pustite za-namcem, naj me ne sodijo ostreje kot Lenin. To je bilo prvič, da smo se vsi skupaj premikali k skupnemu cilju po povsem neizhojeni in nezačrtani poti".

St.S.

Preteklo soboto je bila na Opčinah tradicionalna proslava oktobrske revolucije. Prostorna dvorana Prosvetnega doma je bila do zadnjega kotička zasedena. Na proslavi sta govorila tovariša Paolo Sema in Boris Iskra. V nedeljo pa je bila proslava v Križu.

Zgled in izkušnja Oktobra

Oktobrska revolucija — to je bilo "deset dni, ki so pretresli svet". Z njo se je začela splošna kriza kapitalističnega družbenega sistema. Oznaniła je novo razdobje v zgodovini človeštva.

Oktobrski dogodki v takratni carski Rusiji so silovito odmevali po svetu. Revolucije so zajele Madžarsko, Nemčijo in druge države, val stavk in demonstracij pa tudi Jugoslavijo in posebej Slovenijo. Toda najpomembnejše je bilo to, da so se preoblikovala vsa mednarodna razmerja in so se okrepile ter dalje krepile sile družbenega napredka v svetu.

Velika sreča za vse človeštvo je bila, da je bil na čelu oktobrske revolucije Lenin, ki ni bil dogmatik. Z marksistično metodo in z obvladovanjem dialektike je Lenin preučeval carsko Rusijo druge polovice 19. in v prvih dveh desetletjih našega stoletja ter procese, ki so prevladovali v dobi imperializma v svetu. Tako ni preizkusil marksizma le v praksi, temveč ga je z novimi ugotovitvami in dognanji tudi obogatil kot teorijo.

Primer oktobrske revolucije je pokazal, da imajo revolucije nekatere skupne značilnosti in veliko posebnosti. Lenin je z lastnim zgledom dokazal, da mora biti teorija, če hoče biti zares revolucionarna, napotilo za akcijo. Zavzemal se je za državo, ki mora odmirati, in za demokratičen tip organizacije vodilnega odreda delavskega razreda. Zavedal se je nevarnosti birokratizma, ki zlasti v zaostalih razmerah prodira povsod in seje kugo... zato se ji je treba upirati z vkijučevanjem delavcev v upravljanje družbenih zadev.

Lenin je bil proti dogmi o eni sami poti v socializem. Ko se je o tem pogovarjal z zahodnimi novinarji, je med drugim dejal, da je v nerazvitih državah razmeroma lažje izpeljati revolucijo, je pa zato v njih mnogo težje utrjevati nove družbene odnose. In narobe: v razvitih kapitalističnih državah bo težje izvesti revolucijo, zato pa bo v razmerah visoko razvitih proizvodnih sil, kulture in demokratične tradicije lažje graditi socializem. To misel je razvoj v svetu povsem potrdil.

Za Lenina je bil internacionalizem neločljivo povezan z nacionalnim vprašanjem. Po njem so se komunisti dolžni borovati za svobodo svojega naroda in za enakopravnost drugih. V tem je bilo bistvo njegovega pojmovanja internacionalizma. To je bil hkrati dokaz, da je bilo za Lenina nacionalno vprašanje občutljivo, subtilno povezano s pravico do samoodločbe in z bojem za nove družbene odnose. Bil je kritičen do vseh šovinističnih in nacionalističnih pačenj.

*

V čem je tedaj najpomembnejše izročilo Oktobra? Predvsem v najzgovornejšem dokazu, da je marksizem živa misel, ki jo je mogoče uresničevati v praksi. Oktober predvsem ni zrasel iz dogme in se tudi sam ne bi smel spremeniti vanjo. Zrasel je iz Leninovega čudovitega smisla za dialektiko, iz njegove zmožnosti, da uporabi marksistično teorijo in metodo na življenjski način, upoštevajoč posebnosti zgo-

Franc Šetinc

doviskih okoliščin in potreb tedanje carske Rusije.

Takrat so govorili, da oktobrska revolucija, ki je silovito vzplamtela in se razširila daleč čez meje carske Rusije, ni socialistična. Revizionisti in oportunisti iz tabora II. internacionale so se ustrašili tega, kar se je porajalo: prve delavske in kmečke sovjetske države. Delali so se, kakor da jih moti groba oblika revolucije, v resnici pa so se prestrašili njenega poguma in doslednosti v dejanjih, njene razredne vsebine. Ameriški revolucionar Tom Paine je nekoč, ko je ocenjeval francosko revolucijo, dejal, da so bili jakobinci — nevajeni oblasti in diplomacije, saj so se tako rekoč komaj dvignili iz blata — grobi po obliki, toda čisti, plemeniti po ciljih, za katere so se zavzemali. Žirondisti so bili, nasprotno, uglajeni v svojem vedenju, toda bili so spletkarji z umazanimi cilji. Tako bi se lahko reklo tudi za boljševe v času oktobrske revolucije in njihove kritike iz vrst revizionistov.

Z oktobrsko revolucijo je nastala prva in za dolgo edina socialistična država, zato je tudi tako mogočno odmevala po vsem svetu. Dolgo je bila — če izvzamemo kratkotrajno življenje Pariške komune — edina izkušnja, edini zgled, kako sta za graditev socializma neogibno potrebna dva pogoja: ukinitvev kapitalistične lastnine in temeljna sprememba socialnega nosilca oblasti. V tem smislu je po vsem svetu spodbujala revolucionarni boj delavskih in kmečkih množic proti kapitalističnemu izkoriščanju — za družbo novih, višjih možnosti. Močno se je okrepila

mednarodna solidarnost delavskih in drugih naprednih slojev za obrambo mlade sovjetske države. Kakor je kontrarevolucija vse bolj dobivala mednarodne razsežnosti, tako so se množile tudi akcije mednarodnega proletariata proti združenemu kapitalu. Intervencionisti so obkolili prvi otok socializma, da bi ga z enim udarcem uničili, ker so se preveč bali njegovega nevarnega zgleda. Toda ni jim uspelo. To je bil — lahko bi rekli — pomemben preizkus proletarskega internacionalizma.

Sčasoma so se — v posebnih objektivnih, zapletenih okoliščinah, v katerih je potekala državljanska vojna in graditev mlade sovjetske države — okrepile sile, ki so tisto, kar je bil pozitiven zgled, spreminjale v splošno veljaven model. Zlasti v stalinističnem obdobju so togo postavljali kot merilo proletarskega internacionalizma odnos do tega modela oziroma nekritično zvestobo Sovjetski zvezi. To je bistveno otopilo ustvarjalnost v mednarodnem delavskem gibanju, tisto kritičnost, ki je nujna, nepogrešljiva sestavina marksizma, če nočemo, da se spremeni v katekizem, v zbirko večnih resnic. Lenin ni po nepotrebnem svaril pred nevarnostjo monopoliziranja teoretične misli, "kajti moč marksistične misli se mora pokazati v boju mnenj". V nasprotju s temi opozorili pa so pozneje pogosto celo deformacije opravičevali kot nujnost, kot žrtev cilju — socializmu in komunizmu.

Jugoslovanska revolucija je potekala v posebnih razmerah narodnoosvobodilnega boja. To je bilo — kakor je zapisal Edvard Kardelj — množično patriotsko gibanje, ki je imelo poleg nacionalnih razredne, socialne, ekonomske, politične, ideološke, kulturne in druge sestavine ter je nosila v sebi tudi določena protislovja, s

Openska proslava oktobrske revolucije je bila združena s priložnostnim kulturnim sporedom, ki so ga izvajali: mešani pevski zbor Primorec iz Trebč, moški pevski zbor Tabor z Opčin in dramska skupina PD Tabor, ki se je predstavila z enodejanko "Petrograd 1917".

tem pa tudi akutne in potencialne spopade. Ker se naša revolucija v svojem bistvu ni ravnala po splošno veljavnem modelu, je bila razmeroma zgodaj deležna ostre graje in so ji postavljali celo ovire na pot. Zato ni prav nič čudno, da je kmalu zadela ob grob, nasilen diktat in se je zato morala z vso marksistično doslednostjo in predvsem z vso svojo moralno močjo upreti vsiljevanemu modelu. To je bil pogum, vreden zgleda oktorske revolucije, saj je bil tedaj — prva leta po vojni — v mednarodnem delavskem gibanju še precej osamljen. Odprl pa je kmalu splošno krizo stalinističnega modela revolucije (bolje: izvoza revolucij) in tako imenovanega etatističnega socializma. Prej ali slej je moralo priti do korenite revizije celotnega spleta ideoloških postavk in odnosov v mednarodnem delavskem gibanju in posebej tudi odnosov med socialističnimi državami. Iz tega boja sta izšli znana beograjska in moskovska deklaracija, nedolgo tega pa tudi stališča berlinske konference evropskih komunističnih in delavskih partij.

Tudi v tem je izreden pomen zgleda oktorske revolucije, ki se v današnjem svetu potrjuje bolj kot kdajkoli v preteklosti. To je treba reči, ker so v svetu še vedno sile, ki ocenjujejo zvestobo Oktobru z ozkimi merili, predvsem kot preizkus zvestobe Sovjetski zvezi in kot absolutiziranje njenih izkušenj. Nedolgo tega sem tudi sam v eni izmed vzhodnih socialističnih držav doživel razlago Oktobra preveč enostransko in abstraktno, predvsem kot mehaničen model, a premalo kot merilo lastne ustvarjalnosti in življenskosti, kot kritično ustvarjalno uporabo marksizma-leninizma v konkretnih družbenih razmerah in danih zgodovinskih okoliščinah. Mirne vesti lahko zapišemo, da imamo v Jugoslaviji ustvarjen odnos do oktorske revolucije in Lenina. Stališča do nacionalnega vprašanja in reševanje tega vprašanja med revolucijo in po njej, neodvisna pot naše revolucije, spopad z informbirojem leta 1948 in vse, kar mu je sledilo — razvoj samoupravljanja, politika neuvrčenosti — vse to je naš ustvarjalni prispevek v zakladnico izkušenj mednarodnega delavskega gibanja.

*

Kakšne spremembe so se zgodile v svetu po Oktobru? Čeprav socialistične države nedvomno prispevajo pomemben delež k novi podobi sveta, bi nikakor ne smeli ocenjevati pomena Oktobra samo skozi to prizmo. Če bi tako ravnali, bi podcenjevali moč delavskega razreda drugod in progresivnih sil sploh, iz katerih klije vsebina socializma kot svetovnega procesa. Zdaj že lahko rečemo, da je Komunistični manifest postal kri in meso življenja sto in sto milijonov ljudi. Socialistična zavest čedalje bolj prežema sodobno družbo. Socialistične sile so dosegle tak vpliv, kakršnega niso imele nikoli doslej. Boj za socializem v svojih raznovrstnih in pogosto protislovnih oblikah dobiva čedalje bolj izrazit pečat svetovnega procesa.

Neuvrčenost je pomembna sestavina socialističnih sil in razrednega boja v

mednarodnih razsežnostih, nepogrešljiv dejavnik boja za neodvisnost, enakopravnost narodov in držav, za mir in aktivno miroljubno koeksistenco, za gospodarski in družbeni napredek, za demokratične odnose med državami. Politika neuvrčenosti je zgodovinskega pomena v boju za bistvene spremembe obstoječih političnih ekonomskih in drugih mednarodnih odnosov.

Jugoslovansko revolucijo bi lahko v marsičem postavili ob stran zgodovinskemu pomenu oktorske revolucije. Če je Oktober dokazal, da je mogoče izpeljati revolucijo v eni sami deželi, je jugoslovanska izkušnja pokazala, da po podružbljanju ali bolje — po popolni ukinitvi kapitalističnih lastninskih odnosov še vedno ostaja vprašanje, kdo odloča o pogojih, sredstvih in rezultatih dela, kdo je gospodar nad celoto družbene reprodukcije. Ali postaja to z družbeno lastnino in s socialističnim samoupravljanjem delovni človek sam ali pa odloča v njegovem imenu o presežni vrednosti državni aparat v personalni uniji z vrhovi partije? Je socialistična misel zakup katerekoli partije, najsí bo še tako demokratične, ali postaja čedalje bolj lastnina vseh delovnih ljudi znotraj političnega sistema, kjer so socialistične sile njegov organski, torej neločljivi del večine, ne pa nekaj zunaj sistema oziroma nad njim?

O pismu tov. Berlinguerja škofu Bettazziju

KP Italije in cerkev

Pismo tovariša Berlinguerja škofu Bettazziju bo še dolgo časa predmet za razpravo med komunisti in med komunisti ter katoličani. V celoti ga je objavil partijski tednik "Rinascita". Mi smo se tokrat odločili za objavo članka, ki ga je napisal rimski dopisnik ljubljanskega "De-la", Peter Breščak.

Ali se Komunistična partija Italije v svoji vsakodnevni politični akciji naslanja samo na marksizem? Generalni sekretar italijanske komunistične partije Enrico Berlinguer je v odprtem pismu škofu iz Ivrije monsignoru Luigiju Bettazziju pojasnil stališče partije do tako imenovanega "katoliškega vprašanja" ter v njem izrazilo poudarilo, da se v partiji v aktivnem, ustvarjalnem sožitju stekajo ljudje različnih ideoloških in filozofskih ter svetovnonazorskih, političnih in kulturnih prepričanj. Prav to naj bi dajalo — po mnenju generalnega sekretarja KPI — italijanskemu komunizmu tako silovit zagon, kakršnemu je bila dežela priča v zadnjih treh letih.

Berlinguerjevo odprto pismo škofu iz Ivrije je odgovor na škofovo javno pismo, naslovljeno na generalnega sekretarja KPI pred letom dni, takoj po uspehu partije na političnih volitvah 20. junija (škof ga je objavil hkrati s pismom sekretarja krščanske demokratske stranke Benignu Zaccagniniju, v katerem je tega politika s trdimi besedami opozarjal, naj vendarle kaj stori, da bi KD postala stranka avten-

To je zaključna dilema sodobnega sveta. Jugoslovani smo našli svoj odgovor: z ustavo in z drugimi temeljnimi zakoni smo zaokrožili koncept družbenoekonomskih in političnih odnosov; prizadevamo si, da zaživi v realnih družbenih odnosih vsepovsod, na vseh ravneh. To pa seveda ni nikakršen model, ki bi ga bilo mogoče mehanično prenašati drugam. To je naša dragocena izkušnja za mednarodno delavsko gibanje. To je naša ustvarjalna bogatitev marksizma.

*

Naj ponovimo, da je z oktorsko revolucijo kapitalistični sistem prenehal obstajati kot edini sistem na svetu. Še več: v sedemdesetih letih tega stoletja lahko rečemo, da kapitalizem ni več zmožen odgovarjati za usodo človeštva. Tega ne dokazuje toliko ekonomska, temveč bolj družbena, moralna kriza, ki pretresa sodobni kapitalistični svet. Zato to odgovornost prevzema socializem kot sistem, ki čedalje bolj obvladuje svet. Dve tretjini človeštva si tako ali drugače prizadevata, da bi socialistično misel uresničili v življenju, da bi prevedli filozofijo v zgodovino kot dejanje, kakor je to storil Oktober pred šestdesetimi leti v tedanji carski Rusiji.

(Po "Komunistu")

tičnih katoličanov). V pismu KPI se je spraševal, odkod tak volilni uspeh partije, in to v državi, ki naj bi bila izrazito katoliška. Zanimalo ga je, kakšen je odnos te stranke do vere.

Berlinguer mu je — po letu dni in času živahnih polemik v partiji o tem, ali ne bi veljalo modificirati 5. člen statuta, ki zahteva od članov marksistični-leninistični pogled, odgovoril na trinajstih straneh, katere ocenjujejo kot izredno izčrpen dokument o odnosih med partijo in svetom cerkve. Berlinguerjevo pismo po tehtnosti izvajanj ter pomenu za življenje partije primerjajo s člankom, ki ga je objavil v partijskem glasilu za teoretična vprašanja "Rinascita" po padcu Allen-dejeve vlade.

V njem je predlagal "zgodovinski kompromis", to je vladno sodelovanje med komunističnimi, katoliškimi ter socialističnimi silami v državi. Pismo škofu iz Ivrije je teoretično dopolnjevanje strategije "zgodovinskega kompromisa", saj pojasnjuje (in razrešuje) odnos med partijo ter svetom vere, ki je za to politiko temeljnega pomena. V prvem delu svojega pisma škofu iz Ivrije Berlinguer utrjuje "evrokomunistično" orientacijo partije. V drugem daje cerkvi zagotovila, da se odnos partije do nje tudi po vstopu v sfero oblasti (in ne samo na lokalni ravni, kjer je partija že del "novega sistema") ne bo spremenil, ter zagotavlja, da lahko

„svetova na srečanju“ drug drugega le bogatita.

Berlinguerjevo pismo škofu iz Ivrije je v Italiji pobudilo izreden interes tako v laičnih kot tudi katoliških krogih, prav tako pa tudi v krogih španske in francoske komunistične partije, kateri z italijansko vežejo nekateri skupni pogledi na obliko komunističnega gibanja v zahodni Evropi. Po splošnem mnenju italijanskih političnih opazovalcev gre za novo poglavje v procesu izrednega „odpiranja“ partije katoliškim krogom, za „zgodovinsko“ stopnjo v uveljavljanju strategije „kompromisa“. Katoliška javnost, kateri je namenjen Berlinguerjev odgovor škofu iz Ivrije (in sam škof je dejal, da gre za odgovor cerkvi, ne pa zgolj njemu), ga sprejema z očitno naklonjenostjo, medtem ko nekateri uradni cerkveni krogi opozarjajo na izkušnje poljske cerkve ter menijo, da partija svojega bistva ne spremeni.

S tem, da partija kot organizirana politična sila ne izpoveduje zgolj marksizma, ni rečeno, da se je od njega poslovila, kot skušajo nekateri razbrati iz Berlinguerjevega pisma škofu iz Ivrije. Tako se glase komentarji iz krogov KPI. Berlinguerjevo pismo je izrednega pomena, poudarja član CK KPI Lucio Lombardo Radice, začetnik polemike o nujnosti spremembe 5. člena partijskega statuta, ki zahteva od članov partije marksistično-leninistični nazor. Toda v resnici, pravi ta partijski teoretik za odnose s katoliškim svetom, ne gre za preobrat, ampak za stopnjo v razvoju odnosov med KPI ter svetom vernih. Odnos partije do vere, poudarjajo drugi politični opazovalci, kakršen je podan v Berlinguerjevi formuli o partiji, ki ni ne teistična ne ateistična ne antiteistična, ampak laična in demokratična, je bistvo „nove“ KPI.

Kaj pravi torej Berlinguer? Ugotavlja, da je škof v svojem odprtem pismu izza leta navedel probleme, katerih pozitivna rešitev je zelo pomembna za prihodnost družbe in Italije. Generalni sekretar najprej — kar zadeva vprašanja o ideološki „postavitvi“ partije, škofu sporoča, da je sinonim za prodornost akcije KPI njena notranja enotnost, katero daje vsakodnevno ter bratsko in enakopravno srečevanje na delu — njenih članov, somišljenikov in vodij, ljudi različnih ideoloških, kulturnih, filozofskih in verskih prepričanj. To, denimo, „razpetost“ partije, uveljavlja, poudarja Berlinguer, drugi člen statuta KPI, v katerem je zapisano, da se lahko v partijo vpišejo državljani, stari nal 18 let, ki ne glede na svoja filozofska ali verska prepričanja sprejemajo politični program partije in si prizadevajo za njegovo uresničitev.

Medtem ko se Berlinguerjeva pojasnjevanja škofu iz Ivrije oslanjajo na 2. člen statuta, pa zaobidejo petega, ki se zdi tukajšnjim političnim opazovalcem v nasprotju z drugim. Poudariti pa velja, da je v praksi KPI peti člen presežen in da ga bo partija na novem kongresu skoraj zagotovo spremenila, kot to predlaga član CK KPI Lucio Lombardo Radice, marksistični mislec in partijski teoretik za odnose partije s katoliškim svetom: poslej tudi formalno marksizem-leninizem ne bi bil „obveznost“, temveč zgolj ustvarjalna

metoda za razumevanje družbenih procesov ter vodenje partijske politike.

„Drugi člen statuta“, piše Berlinguer „ne totalitaristični in ne monolistični, ampak demokratični“, ni dal samo „nove“ partije, ne samo globoko razredno stranko, ampak tudi množično ljudsko, ne sektaško, odprto iskanju najbolj široko možnih demokratičnih zavezništov s političnimi in z družbenimi silami in miselnimi tokovi, ki se od KPI razločujejo. Ali je moč, upošteva vse to, reči, da italijanska komunistična partija kot taka, kot organizirana politična sila izpoveduje eksplicitno marksistično ideologijo kot materialistično ateistično filozofijo? Berlinguerjev odgovor je negativen.

In vendar, opozarja takoj nato generalni sekretar KPI: s tem ni rečeno, da nastaja politika KPI zgolj na prakticistični, empirični ravni, brez kakršnekoli povezave z načeli, brez znastvene analize družbe in zgodovinskega razvoja. Brez lekcije, ki so jo dali učeniki revolucionarne politične misli, ustanovitelji komunističnega gibanja, ne bi bilo mogoče voditi in uresničevati politike KPI. Ta lekcija je pomembna za ves svet: brez te dediščine, brez marksistične analize — brez marksizma, razumljenega in uporabljanega kritično kot učenje in ne sprejete in branega dogmatično kot nespremenljive tekste — pravi Berlinguer, bi bila sedanja stališča KPI nerazložljiva, prav tako pa tudi rast njene organizirane sile in vodilne moči.

Uspeha partije si tudi ni moč razložiti brez upoštevanja prispevka, ki so ga dali temi „Odnosi KPI s katoliškim svetom“ Gramsci in drugi, piše Berlinguer. Kljub protikomunistični gonji po letu 1974 je KPI ohranila politiko sodelovanja s katoliškimi množicami, z njihovimi organi-

zacijami ter ustanovami. Pred več kot dvajsetimi leti (1954) se je generalni sekretar italijanske komunistične partije Togliatti (in to je bilo v obdobju hladne vojne, poudarja Berlinguer), zavzemal za sporazumevanje s katoliškim svetom. Povsem razumljivo je torej, da so stopili v partijo (na kandidatne liste za parlament na zadnjih političnih volitvah) tudi številni katoliški misleci. Teh ni k temu koraku silil nikaršen takticizem pa tudi partija ne. Partija si ne prizadeva postati samo demokratična in laična stranka, ampak si prizadeva tudi za laično in demokratično državo.

Na evropskem Vzhodu, kjer grade socializem, pripominja Berlinguer, so države, kjer je zaradi vpliva določene tradicije in zgodovinskih pogojev prišlo do diskriminacije do sveta vere, in sicer na bazi ideoloških kriterijev. Toda tudi tam se položaj počasi in čeprav s težavo spreminja, pa četudi je ponekod zaslediti ideološko nestrpnost države. Po drugi strani je ponekod v Evropi še vedno zaslediti težnje po „konfesionalni državi“

Berlinguer opozarja, da je odnos partije do sveta vere določil že predsednik KPI Luigi Longo na njenem devetem kongresu: Poudarjamo, je takrat dejal Longo, da smo za popolnoma laično državo tako kot smo proti „konfesionalni“ državi, smo tudi proti državnemu ateizmu: smo za absolutno upoštevanje verskih svoboščin in hkrati proti temu, da bi država dajala prednost eni ideologiji, eni veroizpovedi ali kulturnemu in umetniškemu toku na škodo drugih. Partija nima nikakršnega namena, da bi zavzemala „sovražno“ stališče do verskih ustanov, ki se ukvarjajo z vzgojo mladine, s šolstvom ter z zdravstveno pomočjo.

Riko Malalan

Ob dvajsetletnici njegove smrti

Dvajset let je minilo od tedaj, ko je preminil tovariš Riko Malalan z Opčin. In vendar je spomin nanj ostal živ. Zdi se nam kot da smo ga pred nedavnim srečali na naših shodiščih in prireditvah ter poslušali njegovo sproščeno, vselej spodbudno besedo.

Riko Malalan je bil tovariš v pravem pomenu besede, revolucionar, ki se je nesebično razdajal za dobro ljudstva, iz katerega je izšel, za pravice zatiranih, proti fašizmu, za razumevanje in mir med narodi. Že v mladih letih je na lastni koži občutil krivice, kar je v njem, prav gotovo, še bolj okrepilo revolucionarno zavest in odpornost. Fašisti se videli v njem, še preden so se polastili oblasti v Italiji, odločnega nasprotnika in so že leta 1920 navalili na njegovo domačijo.

Leta 1925 je bili tov. Riko zaradi protifašistične in sindikalne dejavnosti odpuščen iz službe pri Delavskih združenjih. Kasneje se je zaposlil pri openškem tramvaju a ne za dolgo. Tudi tam so mu na tak način kot pri Delavskih združenjih odpovedali službo. Leta 1930 ga je fašistična policija aretirala ter predala

zloglasnemu posebnemu sodišču, ki ga je obsodilo na osem let ječe. Leta 1940 so ga ponovno aretirali in nato odvedli v koncentracijsko taborišče Tremi. Po prevratu septembra 1943 je prišel v Carbonaro, kjer je bil med organizatorji 1. prekomorske brigade NOV. Od tam je odšel v Dalmacijo, kjer se je udeležil

(Nadaljevanje na 8. strani)

Spirala terorizma in represije v Zvezni republiki Nemčiji

Demokracija v nevarnosti sredi Evrope

Nekaj mesecev po pobegu nacističnega zločinca Herberta Kapplerja iz vojaške bolnišnice Celio v Rimu, je pozornost svetovnega javnega mnenja že spet uprta v dogajanje v ZR Nemčiji. Če je bila med ugrabitvijo boeinga letalske družbe "Lufthansa" pozornost javnosti zgolj emocionalnega značaja in izraz zaskrbljenosti za usodo devetdeseterice talcev, sedaj ves svet prav tako pozorno in zaskrbljeno spremlja politično dogajanje v tej gospodarsko najmočnejši evropski državi. Ne gre samo za splošno zahtevo po hitri in strogi preiskavi, ki naj nedvoumno pojasni sumljive okoliščine smrti trojice voditeljev teroristične organizacije "Rote Armee Fraktion" Andreasa Baaderja, Jana Carla Raspeja in Gudrun Ensslinove, pač pa za splošnejše vprašanje, katerega izraz je tudi prva zahteva. Nesporno je namreč dejstvo, da polemika, ki se je vnela ob nepojasneni in sumljivi smrti treh teroristov, prerašča v splošnejšo bitko med naprednimi in reakcionarnimi silami.

Čeprav je minilo le nekaj let, odkar je Helmut Schmidt prevzel politično krmilo gospodarsko najmočnejše zahodnoevropske države, se zunanemu opazovalcu zdi, da je minilo veliko več časa, odkar je, zaradi še ne povsem pojasnjene vohunske afere, odstopil Willy Brandt, še bolj daleč, skoraj v pozabi, pa je čas takoimenovane "Ostpolitik", čas ko je Brandt zbrano in ganjeno klečal pred spomenikom žrtvam nacističnega nasilja. Iz krogiteljice politike soočanja in popuščanja napetosti med vzhodom in zahodom, se je v nekaj letih ZRN spremenila v negativni lik avtoritarne države, ki nevarno omejuje svoboščine in pravice svojih državljanov in ki skuša potisniti ob rob družbe, če že ne dejansko izločiti vse tiste, ki si drznejo ocenjevati politično, gospodarsko in socialno dogajanje z merili, ki niso lastni "molčeči večini".

Kako je bil mogoč tako sunkovit preokret? Zakaj je tako hitro usahnil

omamni cvet odpiranja na vzhod? Ni tu mesto za tako zahtevno analizo, ki bi terjala veliko večje poglobljanje; tu se lahko omejimo le na nekatere spošne in površne ugotovitve ter nakažemo nekatere vzročne zveze. Po eni strani je sprememba političnega vzdušja v ZRN posledica ohladitve odnosov med vzhodom in zahodom, zlasti pa med velesilama; po drugi strani posledica gospodarske krize, ki pesti ves svet; po tretji, reakcije na revolucionarno pomlad 1968. leta, ki je kot vihar nepričakovano zajela vse zahodnoevropske države. Predvsem pa je sedanje stanje sad starih grehov prvega povojnega obdobja, medle denacistizacije, poskusa, da bi pozabili kar tako na sramotno preteklost, ne da bi analizirali globokih družbenih, političnih in gospodarskih vzrokov, ki so omogočili Hitlerjev vzpon.

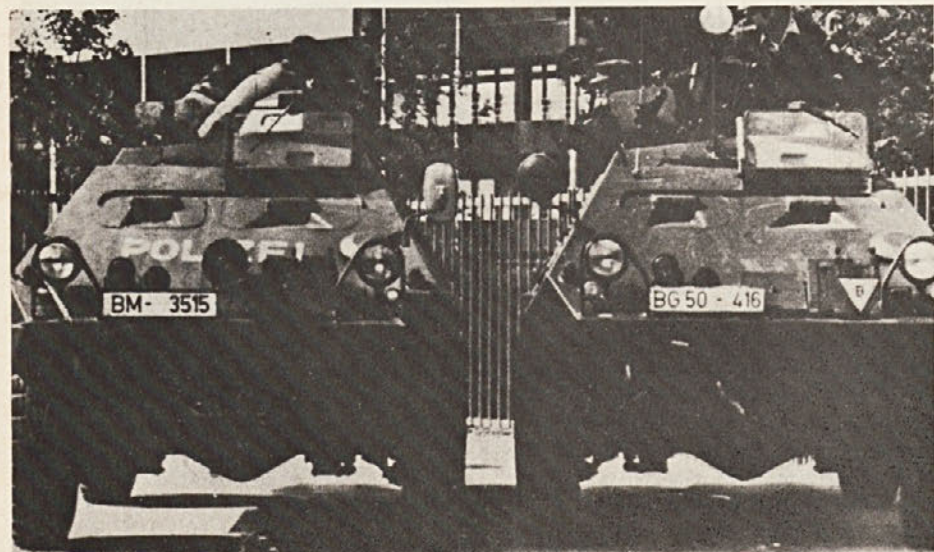
Na tako pognojeni njivi se je zlahka bohotno razrasel plevel policijske represije, komaj so se v državi pojavile klice terorizma in političnega kriminala. Zavedlo bi nas predaleč, če bi hoteli razčleniti vse vzroke te bolezni, za katero bolehajo malone vse zahodne države. Omejili bi se le na dve splošni ugotovitvi: po eni strani sta politični kriminal in

terorizem eno od orožij tistih sil, ki rovarijo proti demokraciji in napredku in ki igrajo svojo igro za oblast na različnih šahovnicah; po drugi strani pa je tovrstno nasilje reakcija na nasilje državnih ustanov, gnili plod osamljenosti, obupa in emarginacije. Kdor dovolj pozorno spremlja družbeno in politično dogajanje je najbrž opazil, da je terorizem najbohotnejše pognal v tistih skupnostih, kjer je avtoritarnost največja in kjer so "različni" (tisti, ki ne sprejemajo v celoti za večino veljavnih meril) grobo potisnjeni ob stran.

Drugo vprašanje je, komu politični terorizem služi. Odgovor je jasan in nedvoumen: nasilje, zlasti politično, koristi predvsem ali izključno sovražnikom demokracije in napredka, nasprotnikom delavskega razreda in vseh demokratičnih sil, nevarna utvara pa bi bilo misliti, da so vsi teroristi desničarji in da samo skrivajo svoje nazore in prepričanje za krinko lažnega revolucionarnega zanosa in prepričanja. Obsodba nasilja kot metode političnega boja ne sme biti zaradi tega nič manj stroga, spremljati pa jo mora spoznanje, da je nasilje predvsem posledica bolezni sodobne zahodne družbe, njenih nerešenih konfliktov in protislovij.

Bliskovita akcija, s katero so posebej izurjeni zahodnonemški obmejni stražniki osvobodili potnike ugrabljenega boeinga na letališču v Mogadišu je močno odjeknila v svetu. Predsedniki držav in vlad so vzhiceni čestitali kanclerju Schmidt ob srečnem izteku drznega podviga in tudi preprosti ljudje so si oddahnili ob novici, da življenje talcev ni več v nevarnosti. Vendar pa take akcije, kljub učinkovitosti teh posebej izurjenih teles, niso in ne morejo biti rešitev dramatičnemu problemu terorizma, kot niso in ne morejo biti rešitev, pač pa le začasna krpa, vsi tradicionalni policijski ukrepi, ki sledijo nasilnim izpadom. Če je, kot je, nasilje posledica bolezni družbe, mora biti tudi zdravilo temu primerno. In zdravilo je lanko eno samo: večja demokratizacija, drugačni in pravičnejši družbeni odnosi.

V.T.

Oklopniki pred sedežem vlade v Bonnu

Dejavnost naših sekcij

Pomladitev v Križu

Pred meseci so na rednem kongresu kriške sekcije KPI izvolili nov sekcijski odbor, katerega sestavljajo pretežno mlade sile, nov politični tajnik pa je Sonja Sirk. Člani novega odbora izhajajo predvsem iz vaše sekcije ZKMI, ki je bila in je še danes ena najbolj aktivnih sekcij komunistične mladine na Krasu. Mladi kriški komunisti se namreč že več let trudijo, da bi v vasi ustvarili tisto politično vzdušje med mladino, ki je potrebno za dokončno odpravo nekaterih predsodkov, ki še vladajo med starimi generacijami. Kriška komunistična mladina hoče si namreč samostojno zgraditi svojo bodočnost v duhu enotnosti in sodelovanja med vaščani. Mnogo kriških komunistov se je namreč že aktivno vključilo v nekatere vaše kulturne in politične organizacije in botrovalo pri ustanovitvi športnega društva Mladine, ki se bore za uveljavitev masovnega športa v vasi.

Mlada sekcija KPI se je že na svojem rednem kongresu obvezala, da bo njena prva in najvažnejša naloga predvsem na novo pojmovati vlogo in delovanje komunistov v vasi in v vaški problematiki. Treba je namreč iskati nove pristope do raznih problemov (ki jih ni malo), ki že dalj časa "kronično" pestijo našo vas. In tu bi v prvi vrsti omenili pekoč problem kriške šole in otroškega vrtca. Kriški komunisti so v tej zvezi priredili vaški masovni sestanek, katerega so se udeležili predstavniki vseh vaških organizacij. Na sestanku so se vse organizacije obvezale, do bodo v prihodnosti enotno in skupno obravnavale to problematiko in v tej zvezi je sekcija KPI že navezala stike z vaško skupino Skdanc, ki izdaja vaški list, za ustanovitev posebne delovne skupine, ki bo imela nalogo analizirati položaj kriške šole in po možnosti tudi pripraviti posebno informativno razstavo o tem problemu.

Drugi pekoč problem s katerim se je nova sekcija KPI že spoprijela je problem konzulte za zahodni Kras, ki ima svoj sedež na Proseku. Že dejstvo, da je sekcija imenovala novega stalnega člana konzulte predstavlja v zvezi s prejšnjim delovanjem odločilen korak naprej, čeprav je treba na tem področju še mnogo delati in se

prizadevati predvsem kar se tiče vsestranskega informiranja o delovanju in sklepih konzulte.

Mladi kriški komunisti se torej nahajajo pred nekaterimi važnimi in zahtevnimi nalogami, katerih ne bo lahko v kratkem času rešiti, obstaja pa trdna politična volja za enotno in demokratični razvoj Križa in za odpravo tistih predsodkov, ki še delijo vas. Dokaz, da se je vendar začelo delovati na novih temeljih je zadnji vaški festival komunističnega tiska, ki je potekel v duhu enotnosti in sodelovanja med mlado in starejšo generacijo kriških komunistov.

Sv. Ana

Poimenovanje šole po Marici Gregorič

Že pred dvema letoma smo se zbrali starši otrok, ki obiskujejo osnovno šolo pri Sv. Ani in prijatelji mladine iz okolice, da se pomenimo o poimenovanju naše šole.

Pri glasovanju se je večina prisotnih izrekla za poimenovanje po Marici Gregorič — Stepančič. Bila je to učiteljica domačinka, ki je s svojim šolskim delom, pisano besedo in zgledom pomagala ohraniti slovenstvo tudi v tem delu tržaškega predmestja.

Letos poleti je prišel iz ministrstva za javno šolstvo odgovor na našo prošnjo: Poimenovanje je bilo odobreno.

Zato se obračamo na domačine, bivše učence ter prijatelje naše šole, da nam priskočijo na pomoč tudi materialno, da dostojno uresničimo slavnost poimenovanja. Želeli bi, da bi bivši njeni učenci ali tisti, ki so jo osebno poznali, stopili v stik z odborom za poimenovanje in nam pomagali pri raziskovanju njenega delovanja.

Prispevke za poimenovanje lahko pošljete na Tržaško kreditno banko, tekoči račun 302021.

Združenje staršev šole "M. Gregorič"

V Trstu ni mesta za Almiranteja

Prvič se je v Trstu zgodilo, da je kvestor prepovedal trikrat zaporedoma shod misovskega kolovodje Almiranteja.

Ukrep je kvestura, na zahtevo mestne javnosti, motivirala z nujnostjo, da se zaščiti javni red, ki so ga fašisti sistematično kalili v pravem stopnjevanju provokacij. Pomislimo na izpade iz sedeža samozvane "Fronte della gioventu" v Ulici Paduina v mestni center, napade na sedeže demokratičnih strank in organizacij, pretepe, metanje zažigalnih in vojaških bomb, skrunjenje partizanskih

spomenikov in, končno, še uvoz rimskih in padovanskih plačancev, ki so prejšnji teden organizirale pravi "raid nasilja" po mestu.

Bes fašistov je mogoče razlagati samo na en način: čutijo se poražene in osamljene, dejansko jih je mesto izločilo iz svoje srede. Med mladino nimajo več nobenega vpliva, izgubili pa so tudi tiho ali prikrito oporo v nekaterih gangljih državnega aparata.

Zato skušajo z izzivanjem in nasiljem opozoriti nase, saj slutijo, da jih že prihodnjega pomlad čaka gotovi poraz.

Prav zato, ker se njihova izzivanja stopnjujejo iz dneva v dan, pozivamo tovariše in vse demokrate, naj budno zasledujejo njihovo dejavnost in z množično ter enotno akcijo v kali zatrejo vsak izzivalni poskus. Našemu mestu moramo zagotoviti mir in red, organe javnega pregona pa prisiliti, da ustrezno ukrepajo in v kali zatro poskuse črne drhali, začeniši z zaprtjem "gnezda" fašističnega kriminala: sedež v Ulici Paduina.

Jemljemo na znanje

V članku "Nekaj misli o letošnji Dragi" (Delo, 30.9.77) je avtor Stojan Spetič posvetil nekaj odstavkov tudi podpisane- mu, enemu izmed predavateljev v "Dragi". Ne mislim polemizirati o nekaterih tezah, ki jih navaja proti mojim. Gre pač za drugačne poglede, kar je nekaj čisto normalnega.

Stvar pa se bistveno spremeni, kadar poročevalec pripisuje govorniku izjave in misli, ki niso bile ne napisane ne izgovorjene, in potem iz take izmišljene osnove gradi dalje.

Za kaj gre? V "Dragi" sem del svojih misli posvetil tudi problemu sprave med zamejskimi Slovenci, izhajajoč iz zasebnega mnenja, da je med nami na človeški ravni še vse preveč razprtij in drugih negativnih pojavov, ki nujno hromijo obrambni boj pred asimilacijo. Avtor članka pa je vzel stvar drugače. Zapisal je, da "Martelanc verjetno ni mislil" na prej povedano, in je gladko pripisal razmišljanje o nekakšni spravi med obema nasprotnima si taboroma v medvojni Sloveniji.

Temu se pravi potvarjanje dejstev. In "verjetno je mislil" ni noben argument.

Kaj naj si torej mislim? Da me Spetič ni razumel? Da me je hotel javno "umazati"? Ali Kaj?

V vsakem, tudi najboljšem primeru, pa ostaja dejstvo nesprejemljivega sloga. Ko mentirati neko predavanje tako, da najdeš priložnost celo za vpletanje takih imen, kot sta Kappler in Hitler, je žalitev brez primere.

Mnenja sem, da bi se dalo vsako, še tako ostro polemiko, izpeljati na korekten in dostojen način. To je tudi del mojega koncepta o spravi, kot sem ga razvijal v "Dragi". In danes se mi zdi, da oni koncept niti ni tako zelo neaktualen.

Saša Martelanc

Pismo S. Martelanca jemljemo na znanje. Enako tudi njegova pojasnila. Poudarjamo, da je polemika s tezo o "narodni spravi" aktualna in veljavna, čeprav je Martelanc ne zagovarja v svojem predavanju.

PRISPEVKI

Premnila sta tovariša Rikardo Marc in Berto Čuk. V počastitev njunega spomina je Diko Žerjal iz Boršta daroval 5.000 lir za sklad DELA.

Minilo je dvajset let od dneva, ko je preminil tovariš Riko Malalan z Opčin. V počastitev njegovega spomina sta njegova žena Cena in sin Riko darovala za sklad DELA 10.000 lir.

V počastitev spomina tovariša Matije Žerjal sta Marija in Mario Petaros iz Boršta 89 darovala za sklad DELA 4.000 lir.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

Stališče komunistov

(Nadaljevanje s 1. strani)

zvezi z volitvami šolskih organov naučiti, da je metoda stalnega sporazumevanja edina, ki vodi h konkretnim rezultatom in enakopravnemu ter zamožavstnemu sprejemanju skupnih stališč, izsiljevanje pa ne vodi nikamor, kakor tudi ne tekmovanje prestižnega značaja za uveljavljanje lastne vodilne vloge v manjšinskem prostoru.

Komunisti se zavedamo svoje moči, odgovornosti in ugleda, ki ga uživamo zaradi politike, ki jo uresničujemo že vsa ta leta. To pa nas ne bo sililo k zaostrovanju polemik, pač pa k potrpežljivemu iskanju možnosti razčiščenja in nadaljnje sporazumevanja, če že ne v primeru bojkota ali udeležbe pri volitvah okrajnih in pokrajinskih šolskih svetov, vsaj v skupnem boju za priznanje avtonomije slovenske šole.

Skupna izjava

(Nadaljevanje s 1. strani)

zavrnili na podlagi nesprejemljivega, nedemokratskega in diskriminacijskega postopka.

Zastopniki strank in organizacij v goriskem in tržaškem šolskem odboru so bili enakega mnenja, da je treba zaostri boj za avtonomijo slovenske šole in zato uporabiti vsa možna sredstva demokratičnega boja, ki naj mobilizira slovenske množice za doseg cilja, ki so si ga zadale, ob podpori italijanskih demokratičnih sil.

Po izčrpnih razpravah, v katerih so prišla do izraza različna stališča v gledanjih na najbolj učinkovita sredstva boja, ki naj privede do uresničenja slovenskega okraja kot prvega koraka k avtonomiji slovenskega šolstva, sta odbora enotno zavzela stališče, da se Slovenci ne morejo odreči pridobljenemu demokratičnemu ustroju pred tremi leti prvič izvoljenih razrednih in medrazrednih zavodskih in okoliških šolskih svetov. Zato pozivata volilne komponente teh šolskih svetov, starše, dijake, učno in neučno osebje, naj se pripravijo na te volitve, ki bodo 13. novembra in 11. decembra, in naj se jih polnoštevilno udeležijo.

V zvezi z volitvami v okrajne in pokrajinske šolske svete so zastopniki PSI, Slovenske skupnosti, Sindikata slovenske šole, Slovenske kulturno — gospodarske zveze, Sveta slovenskih organizacij, Slovenske prosvetne zveze, Slovenske prosvete in Zveze slovenske katoliške prosvete prišli do zaključka, da ne morejo sprejeti mešanih šolskih okrajev in so prisiljeni stopiti v učinkovitejši boj za uresničenje pravic slovenske narodnostne skupnosti na šolskem področju, ker so se do sedaj vsi odgovorni dejavniki omejevali le na obljube in niso upoštevali enotnih in odločnih zahtev po slovenskem šolskem okraju in po avtonomiji slovenske šole. Poleg nastopov na politični ravni in z dosedanjimi oblikami političnega boja, menijo zastopniki omenjenih organizacij, da morajo pristopiti tudi k množičnejšemu boju Slovencev, in zato pozivajo k

bojkotu volitev v okrajne in pokrajinske šolske svete, ki bodo 11. in 12. decembra 1977.

Zastopniki omenjenih organizacij in strank so prepričani, da je enoten in množičen nastop eno od najučinkovitejših sredstev za doseg naših osnovnih pravic in zrelostni izpit za nadaljnjo mobilizacijo vseh aktivnih komponent naše šole in narodnostne skupnosti, od katere in za katero šola živi.

Zastopniki KPI izražajo prepričanje in pripravljenost, da se nastopi z vedno močnejšo in širšo akcijo, da se zagotovi slovenski narodnostni skupnosti, da doseže svoje pravice na vseh področjih, zlasti pa v šolstvu. Obenem pa poudarjajo, da se je treba, ob prizadevanju, da bi bila akcija čim uspešnejša, posluževati vseh mogočih in obstoječih sredstev, ki zagotavljajo in pospešujejo nadaljevanje boja za kulturno in šolsko avtonomijo.

Zato je treba še pozivati k odgovornosti vse politične dejavnike naše dežele in od njih doseči jamstva, da bodo v dognem roku zakonodajno oblikovali in konkretno podpirali take organe avtonomije in samoupravljanje slovenske šole, kot si jih manjšina želi.

Samo v primeru, da ne bi prišlo do teh izrazov nove politične volje, je ideja odklanjanja volitev sprejemljiva. Ravno tako pa si je treba stalno prizadevati, da bi postale zahteve po avtonomiji slovenske šole skrb celotnega demokratičnega gibanja jamstvo za uresničitev pravic slovenske narodnostne skupnosti.

Trst. 7.11.1977

Riko Malalan

(Nadaljevanje s 5. strani)

številnih bojev, 4. maja 1945 pa je kot borec IV. Jugoslovanske armade došel v Trst. Po demobilizaciji je bil izvoljen za predsednika krajevnega ljudskega sveta na Opčinah, kasneje je bil izvoljen za člana centralnega komiteja komunistične partije Tržaškega ozemlja, leta 1949 pa je bil izvoljen v občinski svet v Trstu. To, kar navajamo, so le nekatere, morda niti ne najvažnejše etape njegove revolucionarne poti, a že iz tega je mogoče razbrati, da je bil Riko Malalan človek akcije in nenehne boja.

Povsem naravno je, da je nemogoče v nekaj stavkih vsestransko in objektivno prikazati lik tega čudovitega človeka — revolucionarja, objasniti podtalno protifašistično delo, ki ga je vršil v skrajno težkih razmerah, ko je bil fašizem na višku svoje moči, tajne veze, ki jih je, skupaj z Rudijem Wilhelmom in drugimi tovariši vzdrževal po raznih krajih Primorske in v Trstu samem, veze, ki niso bile nikoli odkrite. Sicer pa te vrstice miti nimajo tega namena, saj je to stvar raziskovalcev in zgodovinarjev. Vendar pa je že iz bežnih in več ali manj znanih podatkov nogoče dobiti približno sliko o veličini tega izrednega človeka, na katerega je lahko ponosna vsa naša skupnost.

Mirko Kapelj

Legendarni revolucionar Ernesto Che Guevara

Ob desetletnici njegove smrti

Ko se je pred desetimi leti razširila vest, da je v bolivijski džungli padel legendarni revolucionar Ernesto Che Guevara, je sprva malokdo verjel novici. Zlasti mladi študentje, med katerimi je že vel veter upora in oporekanja vrednotam potrošniške družbe (naslednje leto je to vrenje izbruhnilo v francoski maj, v nemire in demonstracije v ZRN, v številne zasedbe fakultet in v poulične demonstracije v Italiji), niso hoteli verjeti, da je "Che" res mrtev. Prepričani so bili, da gre za eno od tolikih lažnih vesti o Guevarovi smrti, ki so jih širili njegovi najbolj zagrizeni in mogočni nasprotniki, agenti in vodstvo ameriške vohunske službe CIA. Šele, ko je dober teden dni po tragičnem spopadu pri vasi Iqueras Fidel Castro pred televizijskimi kamerami in zbranim centralnim komitejem kubanske komunistične partije pretresen potrdil tragično, neusmiljeno novico, "Che" je mrtev, so se sprijaznili z bridko resnico. A samo deloma: kajti, če se je Guevarova življenjska pot končala nekje v divjih bolivijskih soteskah, je bila njegova misel živa kot nikoli: na tisoče, na desetisoče, na stotisoče in milijone mladih je prebiral njegova dela, razpravljalo o njegovih idejah in o njegovem liku; kres, ki ga je prižgal z

osebno žrtvijo, je plapolal v milijonih src.

Deset let je minilo od tedaj. Razmere na latinskoameriški podcelini so se korenito spremenile in tudi v Zahodni Evropi se mlada srca ne vneajo več za oboroženo revolucijo, če izvajamo manjše in osamljene skupinice teroristov. Toda njihovo provokatorsko delovanje obsojajo tudi tiste izvenparlamentarne skupine, ki so jih še do pred nedavnim imele samo za "tovariše, ki so ubrali zgrešeno pot". In vendar Guevarov mit ni ugasnil:

(Se nadaljuje)

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebiana, 12